

Начало>Семейноправни въпроси и наследство>Родителска отговорност — родителски права и право на лични отношения с детето
Родителска отговорност — родителски права и право на лични отношения с детето

Италия

1 Какво на практика означава правният термин „родителска отговорност“? Какви са правата и задълженията на носителя на родителска отговорност?

В италианското право понятието „родителски права“ (*potestà genitoriale*) е заменено от понятието „родителска отговорност“ (*responsabilità genitoriale*) със закон за реформирането на произхода (Закон № 219/2012) и Законодателен указ № 154/2013, чиито разпоредби влязоха в сила на 7 февруари 2014 г.

Родителската отговорност е задължението за издръжане, отглеждане, образование и предоставяне на морална подкрепа на децата, като се зачитат техните способности, влечения и стремежи.

Децата имат също така правото да поддържат балансирана и непрекъсната връзка и с двамата си родители и да бъдат обгрижвани, отглеждани, образовани и подкрепяни морално от всеки от тях, както и да поддържат значими отношения с родствениците по възходящата линия и с роднините на всеки родител.

Самите деца също имат задължения: да уважават родителите си и да участват в издръжката на семейството, докато живеят заедно с него.

2 Като общо правило, кой носи родителска отговорност за детето?

Родителската отговорност възниква по законов път, когато родителите са сключили брак помежду си. В този случай и двамата родители са носители на родителска отговорност по отношение на техните деца.

Ако родителите не са сключили брак помежду си, родителят, който е припознал детето, е този, който е носител на родителската отговорност. Ако и двамата родители са припознали детето, те заедно са носители на и упражняват родителската отговорност по отношение на детето, както ако са сключили брак. Ако родителите не са сключили брак помежду си и в същото време не припознават детето, вторично припознаване не може да се извърши без съгласието на родителя, който вече е припознал детето.

Родителската отговорност трябва да се упражнява от родителите по взаимно съгласие, като се вземат предвид способностите, естествените влечения и стремежите на детето. По-специално родителите трябва да установят по взаимно съгласие обичайното местопребиваване на детето.

3 Ако родителите не са в състояние или не желаят да упражняват родителска отговорност за детето си, може ли друго лице да бъде назначено на тяхно място?

Ако детето временно е лишено от подходяща семейна среда, се предприемат мерки то да бъде отглеждано от друго семейство.

Освен това, когато родителите не доказват, че са достатъчно способни да полагат грижи за възпитанието на своите деца, например когато те са изключително конфликтни, съдилищата често предоставят упражняването на родителските права на социалните служби по местопребиваване на семейството. Това обикновено включва ограничаване на упражняването на родителска отговорност: обикновено решенията, касаещи здравето, образованието и възпитанието на детето, се вземат от социалните служби по местопребиваване на семейството. В тези случаи детето често продължава да живее със своите родители или с единия от тях. В по-сериозни случаи съдът разпорежда извеждането на детето от семейния дом. Ако родител нарушава или пренебрегва задълженията си или злоупотребява с предоставените му правомощия, което води до сериозни вреди за детето, съдът може да разпорежи лишаването на този родител от родителска отговорност.

Ако и двамата родители са починали, били са лишени от родителска отговорност или не са в състояние да упражняват родителската отговорност поради някаква друга причина, се назначава настойник. Настойникът се грижи за детето, представлява го по време на всички граждански производства и управлява неговото имущество.

В Гражданския кодекс се предвижда и възможност за назначаване на специален настойник от съда в случаите, когато и двамата родители или родителят, който упражнява сам родителската отговорност, не са(е) в състояние или не желаят(желает) да изпълняват(изпълнява) едно или повече действия, които са в интерес на детето, извън рамките на рутинния режим. В тези случаи специалният настойник е упълномощен да изпълнява тези специфични действия.

4 Ако родителите се разведат или се разделят, как се решава въпросът за родителската отговорност за в бъдеще?

Родителската отговорност на двамата родители не се прекратява след раздяла, прекратяване, прекратяване на гражданскоправните последици от, унищожаване и недействителност на брака.

Обичайната форма на упражняване на родителските права, която е в състояние да осигури съвместно родителство, е съвместното упражняване на тези права, при което и двамата родители упражняват родителската отговорност.

Решения, които са от най-голям интерес по отношение на децата, касаещи образованието, възпитанието, здравето и избора на обичайно местопребиваване на детето, се вземат чрез постигане на взаимно съгласие между родителите и във висшите интереси на детето, като се вземат предвид неговите способности, естествени влечения и стремежи; обратно, по отношение на всички рутинни административни въпроси родителите могат да упражняват родителската си отговорност самостоятелно (член 337б от Гражданския кодекс).

Споделеното упражняване на родителските права не означава задължително, че детето прекарва едно и също време с двамата родители.

Обикновено в решението за раздяла или развод се определя с кой родител съжителства детето, т.е. родителят, с когото детето живее постоянно, а условията, при които родителят, с когото детето не съжителства, може да прекарва време с него, се определят след това. Също така е възможно времето, през което децата живеят с всеки един от родителите си, да бъде разделено поравно, ако родителите живеят близо един до друг и водят подобен начин на живот, при условие че такава договореност няма да има неблагоприятен ефект върху социалния или училищния живот на децата.

Ако обаче съвместното упражняване на родителските права не отговаря на висшите интереси на детето, съдията може да предостави упражняването на родителски права само на единия родител, като постанови обосновано решение (член 337в от Гражданския кодекс).

Най-често срещаните случаи, при които упражняването на родителските права се предоставя само на единия родител са: 1. ако някой от родителите представлява опасност за физическото и психическото благополучие на детето (родител насилник, родител със значително съдебно

досие, родител, който е наркозависим или алкохолик), 2. ако родител не е способен да подпомага морално и материално детето или не е показал каквото и да е интерес към него; 3. ако родител злепоставя другия родител пред детето; 4. ако враждебността между родителите е толкова голяма, че може да наруши равновесието и психофизичното развитие на детето.

В случай че родителските права се упражняват само от единия родител, родителската отговорност се упражнява само от родителя, който упражнява тези права, но всички решения, които са във висшите интереси на детето, трябва да бъдат вземани и от двамата родители, освен ако не е предвидено друго поради конкретни сериозни обстоятелства, например насилствено поведение или малтретиране (член 337в от Гражданския кодекс).

Родител, който не упражнява родителска отговорност, има правото и задължението да наблюдава образованието, възпитанието и условията на живот на детето (член 316, последен параграф).

5 Ако родителите сключат споразумение по въпроса за родителската отговорност, какви формалности трябва да се спазят, за да стане споразумението правнообвързващо?

Споразумението между родителите относно начина, по който ще упражняват родителската отговорност след тяхната раздяла, трябва да бъде представено в съда с местна компетентност, който след това ще прецени дали споразумението ще гарантира правата и благополучието на децата или не; ако резултатът е положителен, съдът ще одобри споразумението.

Ако двойка, която е сключил брак и има деца, които са малолетни или непълнолетни, желае да се раздели или да се разведе и е постигнала съгласие относно упражняването на родителските права върху децата и упражняването на родителската отговорност, тя може да избира между две решения:

а) може да подаде съвместна молба до съда и споразумението ѝ да бъде одобрено;

б) може да се възползва от „преговори с помощта на адвокат“ (член 6 от Законодателен указ № 132/2014): това представлява споразумение, чрез което страните са съгласни да си сътрудничат добросъвестно и по честен начин, за да уредят по взаимно съгласие спора, свързан с тяхната раздяла и упражняването на родителски права върху децата.

Ако има деца, които са малолетни или непълнолетни (но също така и пълнолетни деца, които са недееспособни или които имат сериозно увреждане или не са самостоятелни икономически), споразумението, постигнато в резултат на подпомогнатото договаряне, трябва да бъде изпратено в срок до десет дни на прокурора към компетентния съд, който ще одобри споразумението, ако смята, че то е в интерес на децата. Ако обаче прокурорът смята, че споразумението не е във висшите интереси на децата, той ще го предаде в срок до пет дни на председателя на съда, който ще определи дата в рамките на следващите тридесет дни, на която страните да се явят, и ще действа незабавно.

След като споразумението бъде одобрено, то е равносилно на съдебните решения, постановени във връзка с раздяла или развод.

Ако родителите не са сключили брак, е възможно само първото решение (т.е. одобрено от съда споразумение).

6 Ако родителите не могат да постигнат споразумение по въпроса за родителската отговорност, какви са алтернативните средства за разрешаване на спора, без да се стига до съд?

За да разрешат всякакви въпроси, свързани с упражняването на родителска отговорност, родителите могат да се обърнат към семеен медиатор.

Целта на медиацията е не да се постигне помирение на двойката, а да се даде възможност за постигане на взаимно споразумение относно условията за упражняване на родителската отговорност, като по този начин се избягва и намалява всяка форма на спор. Всички постигнати съвместни решения обаче трябва да бъдат представени пред съда, който ще прецени дали са били зачетени интересите на детето.

Ако спорът продължава, той ще бъде отнесен пред компетентния съд по дела за раздяла, бракоразводни дела и упражняване на родителски права върху дете.

7 Ако родителите стигнат до съд, по какви въпроси, свързани с детето, съдията може да постанови решение?

Трябва да се прави разграничение между два сценария.

а) Ако родителите не постигнат съгласие по особено важни въпроси, те могат да отнесат спора пред съда. В тези случаи съдът предлага преди всичко решения, които удовлетворяват в най-голяма степен интересите на детето и на семейството. Ако спорът продължи, съдът предоставя на родителя, за когото счита, че е най-вероятно да се погрижи за интересите на детето, правото да взема решение по конкретен въпрос.

б) Родителите могат да предявят иск пред съдилищата, за да поискат решение във връзка с упражняването на родителски права върху децата и тяхното настаняване (обикновено когато родителите са разделени). В този случай съдът се произнася по:

упражняването на родителски права върху децата, като преди всичко избира решението, при което правата се упражняват съвместно (т.е. и от двамата родители);

часовете и условията за пребиваване при всеки родител, размера на издръжката за дете и като цяло приноса на всеки родител към разходите, направени за грижата, образованието и възпитанието на детето.

Тъй като най-важните решения трябва да бъдат взети чрез общо споразумение, дори и когато родителите са разделени или разведени, ако родителите не постигнат съгласие по всички отделни въпроси могат да отнесат спора пред съда, както е обяснено в точка а).

8 Ако съдът реши единият родител да има еднолично попечителство над детето, означава ли това, че този родител може да решава всички въпроси, свързани с детето, без предварително да се консултира с другия родител?

Родител, на когото е предоставено да упражнява сам родителските права върху децата, упражнява изключителна родителска отговорност, освен ако съдът не е разпоредил друго. По-специално въпросният родител може също така да взема независимо нерутинни административни решения. Въпреки това дори когато на единия от родителите е предоставено да упражнява сам родителските права, решенията, които обслужват висшите интереси на децата (тези, свързани с тяхното образование, възпитание и здраве), трябва да бъдат взети от двамата родители, освен ако в решението за упражняване на родителските права не се предвижда друго.

Обикновено съдиите постановяват, че съгласието на родителя, който не упражнява родителски права, не е необходимо, когато този родител отсъства, проявява безразличие, не може да бъде установена връзка с него или е упражнявал насилие или тормоз в миналото.

Родителят, който не упражнява родителски права върху децата, има правото и задължение да наблюдава тяхното образование, възпитание и условия на живот и може да се обърне към съда, ако счита, че са взети решения, които противоречат на интересите на децата.

9 Ако съдът реши родителите да имат съвместно попечителство на детето, какво на практика означава това?

Ако родителите упражняват съвместно родителски права, родителската отговорност се упражнява и от двамата родители, които трябва да постигнат съгласие относно начина, по който се развива животът на децата, и да вземат заедно решения относно образованието, възпитанието, здравето и избора на обичайно местопребиваване на децата, като гарантират, че тези решения са във висшите интереси на децата. Единствено по отношение на всички решения относно рутинни административни въпроси родителите упражняват по правило родителската отговорност самостоятелно през съответните периоди, през които децата живеят с тях.

10 Към кой съд или орган трябва да се обърна, ако искам да подам молба за родителска отговорност? Какви формалности трябва да се спазят и какви документи трябва да приложа към молбата си?

Съдът с обща компетентност (*Tribunale ordinario*) е компетентен да разглежда всички производства, касаещи упражняването на родителски права върху децата и всички свързани с тях въпроси, отнасящи се до родителската отговорност.

Ако даден спор е свързан с лишаването от или ограничаването на родителската отговорност или възстановяването на родителска отговорност, без да се вземат предвид факторите, свързани с упражняването на родителски права върху децата, компетентният по тези въпроси съд е съдът за непълнолетни и малолетни лица (*Tribunale per i minorenni*).

11 По какъв ред се решават тези дела? Съществува ли бързо производство?

Ако въпросът, свързан с упражняването на родителските права и упражняването на родителската отговорност по отношение на деца, родени по време на брак, е част от спор, свързан с раздяла или развод, процедурата, която се следва, е тази, определена в раздела относно [развод](#).

Мерки, касаещи упражняването на родителските права и упражняването на родителската отговорност по отношение на деца, родени извън брака, се приемат от съда в закрито заседание, след като е поискана обобщена информация и след като са изслушани прокурорът и родителите; при спешни случаи съдът може да разпорежи временни мерки в интерес на детето.

И в двата случая съдията може да разпорежи спешни временни мерки за защита на децата. Производствата се различават в зависимост от това дали са свързани с децата на семейни или на несемейни двойки, но и в двата случая е компетентен съдът с обща компетентност.

Както при всички процедури, свързани с деца, детето се изслушва от съдията, ако то е навършило 12 или повече години или във всеки случай, когато то е в състояние да направи преценка.

12 Мога ли да получа правна помощ за покриване на разходите по производството?

Правна помощ може да бъде получена за покриване на разходите за производство за раздяла, бракоразводно дело и за упражняване на родителски права върху дете или производство за ограничаване или отнемане на родителска отговорност.

13 Възможно ли е да се обжалва решение за родителска отговорност?

Жалби срещу решенията относно родителската отговорност могат да бъдат подадени пред апелативния съд (*Corte d'Appello* — съд от втора инстанция).

14 За изпълнението на решение относно родителската отговорност в някои случаи може да е необходимо да се подаде молба до съд или до друг орган. По какъв ред се извършва това?

Решенията на съда относно родителската отговорност са изпълняеми.

15 Какво трябва да направя, за да може решение за родителска отговорност, издадено от съд в друга държава членка, да бъде признато и изпълнено в тази държава членка?

Признаването на решение относно родителска отговорност на съд на друга държава — членка на ЕС, е автоматично. Въпреки това съгласно Регламент (ЕО)№ 2201/2003 от 27 ноември 2003 г. всяко заинтересовано лице обаче може да подаде молба за признаване или непризнаване на решението.

За да бъде изпълнено решението, заинтересованата страна трябва да подаде молба за изпълнение до апелативния съд с местна компетентност. След като решението бъде обявено за изпълняемо, то се изпълнява при същите условия, които биха се прилагали, в случай че решението е било взето в тази държава членка.

16 Към кой съд в тази държава членка трябва да се обърна, за да оспоря признаването на решение за родителска отговорност, постановено от съд в друга държава членка? Каква е процедурата в такива случаи?

Компетентният съдебен орган е апелативният съд с местна компетентност (като в съответствие с националните правила се взема предвид мястото, на което се изпълнява решението). Съдебното производство протича под формата на спорно съдебно производство и приключва с решение по установителен иск, срещу което може да се подаде касационна жалба (*ricorso per cassazione*).

17 Кое право прилага съдът в производство по родителската отговорност, когато детето или страните по делото не живеят в държавата членка на съда, или са с различно гражданство?

Тъй като Италия е ратифицирала Хагската конвенция от 1996 г., се прилагат разпоредбите на тази конвенция. Следователно възникването и прекратяването на родителската отговорност, упражняването на родителската отговорност и лишаването или ограничаването на родителската отговорност се уреждат от правото на държавата по обичайно местопребиваване на детето.

Последна актуализация: 10/09/2019

Версията на националния език на тази страница се поддържа от съответното звено за контакт към Европейската съдебна мрежа. Преводите са направени от Европейската комисия. Възможно е евентуални промени, въведени в оригинала от компетентните национални органи, все още да не са отразени в преводите. Нито ЕСМ, нито Европейската комисия поемат каквато и да е отговорност по отношение на информацията или данните, които се съдържат или са споменати в този документ. Моля, посетете рубриката „Правна информация“, за да видите правилата за авторските права за държавата-членка, отговорна за тази страница.

Държавите от ЕС, отговарящи за съдържанието на националните страници, са в процес на актуализация на част от съдържанието на този уебсайт предвид оттеглянето на Обединеното кралство от Европейския съюз. Ако на уебсайта има съдържание, което все още не отразява оттеглянето на Обединеното кралство от Съюза, това не е умишлено и ще бъде коригирано в бъдеще.